

בית הכנסת תלמידי ישיבת פוניבז' (צעירים)

רח' האדמו"ר מצאנז 10

בני ברק

שיעורים ממורנו ורבינו

מרא דאתרא דשכונת "אדמור מצאנז-והסביבה"

מורנו הגאון ר' יו"ט זנגר שליט"א

פרשת לך לך תשפ"ב

התוכן:

1. "פסקי מרן החזו"א זיע"א בעניני קריאת התורה" (ליל שבת קודש "לך לך") –
עמוד 2

ניתן לצפות ולהוריד את כל שיעורי מרן הרב שליט"א

באתרנו: <http://pninim.co.il/>

תחת הלינק: [שיעורי הגאון רבי יום טוב זנגר](#)

בית הכנסת תלמידי ישיבת פוניבז' (צעירים)

רח' האדמו"ר מצאנז 10

בני ברק

שיעור ממורנו הגאון ר' יו"ט זנגר שליט"א

ליל ש"ק פ' לך לך תשפ"ב

פסקים והנהגות ממרן החזו"א זצ"ל בענין קריאת התורה.

שמיעת קרה"ת באמצע שמונה עשרה

בילדותו של מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א שאל את מרן החזו"א זצ"ל, מעשה שהיה שהוא היה באמצע שמו"ע, והבעל קורא התחיל קרה"ת, וכיון שרצה לשמוע קרה"ת, המשיך להתפלל בו בזמן שגם שמע קריאת התורה, ושאלו האם יצא חיובו באופן כזה, והשיב "עס איז ניט קיין תפילה, און ניט קיין קריאה" (אין כאן לא תפילה ולא קריאה), וחזר ושאלו האם גם בדיעבד לא יצא, והשיב לו מרן החזו"א זצ"ל שבדיעבד יצא (מעשה איש ח"ג עמוד קכ"ב).

מאידך גיסא, מרו הגר"ח קניבסקי שליט"א סיפר, שמרן החזו"א זצ"ל בעצמו הפסיק באמצע שמו"ע כדי לשמוע קרה"ת (עי' דעת נוטה ח"א עמוד שד"מ – אמנם צע"ק לפמשי"כ בשלמי תודה על פורים עמוד קפ"ט בשם מרן החזו"א זצ"ל, שיי"ח בכה"ג רק בדיעבד), וצ"ל דיש נ"מ בין אם הוא מפסיק תפילתו כדי לשמוע קרה"ת, וע"ז מרן החזו"א זצ"ל הפסיק, להיכא שממשיך להתפלל ושומע קרה"ת בו בזמן שמתפלל, דבכה"ג ס"ל דרק בדיעבד יצא.

אבל יש לציין, שמרן בעל שבט הלוי זצ"ל נשאל אם יפסיק באמצע תפילתו כדי לשמוע קרה"ת בימים ב' וה', באופן שלא יהיה לו מנין אח"כ, וכתב בתשובה שהדבר פשוט שאין להפסיק אפילו בשתיקה לצורך קרה"ת, ואינו דומה כלל לקדושה (מבית לוי ח"יב עמוד ס"ב). מרן הגרשז"א זצ"ל (הליכות שלמה ח"א פ"ב ס"ד) ג"כ פסק שלא יפסיק תפלתו כדי לשמוע קרה"ת, דאינו ראוי לעשות הפסק גדול כזה בשעת תפלתו. והוסיף עוד דבכה"ג אין עליו חיוב להשלים קרה"ת במנין אחר, אבל אם ירצה להדר ולילך לשמעה תע"ב. וכן פסק בשו"ת תשובות והנהגות (ח"יב ס"י ע' - אלא שחידש עוד יותר, דיש לצדד שיוצא קרה"ת כשציבור שומעין אע"פ שהוא אינו שומע, משום שתיקנו שישתתף עם הציבור כמבואר בתוס' בברכות ח. ד"ה רב ששת, דאפילו אם הוא לומד בזמן קרה"ת כשיש ציבור, יוצא, אבל לענ"ד אין שום הכרח לחידוש זה מדברי תוס').

בירך ענט"י ובו בזמן שמע ברכת המוציא מהבוצע

והנה יש לדון טובא בהאי חידוש של מרן החזו"א זצ"ל, שבדיעבד י"ח כששומע קרה"ת בו בזמן שמתפלל שמו"ע, דהרי נפסק בשו"ע (סי' קס"ז ס"ז) ראובן שהי' נוטל ידיו לאכילה, ויעקב הי' מברך המוציא, ונתכוון להוציא השומעים, ואח"כ ניגב ראובן ידיו ובירך ענט"י, לא הוי הפסק, ויוצא בברכת יעקב, וא"צ לחזור ולברך המוציא. והעיר המ"ב (סקמ"ה) דה"ה אם ראובן נטל ידיו (ולא רק ניגב ידיו) אחרי ששמע ברכת המוציא מיעקב, ג"כ יוצא בדיעבד, דלא נחשב כהפסק כיון שהוא לצורך הסעודה, אבל אם בירך ענט"י בשעה שיעקב בירך המוציא לא יצא, דהרי צריך להבין ולשמוע מה שאומר המברך ולא להפסיק בדברים אחרים, ואז שומע כעונה. והוסיף שם בשעה"צ (סקמ"ג), דאפילו אם ראובן יאמר שבזמן שהוא בירך ענט"י, הוא התכוון לברכת המוציא של יעקב, ג"כ לא יצא, משום שמה שהוא יוצא ברכת המוציא מיעקב בשמיעה, הוא רק משום דשומע כעונה, וזה שייך דווקא כששותק, אבל אם אז דיבר, לא עדיף מהמברך בעצמו, שבירך ברכת המוציא והפסיק באמצע הברכה בדברים אחרים, דלא יצא. הרי מבואר בשעה"צ, דהחסרון שם הוא משום שאם נחשב שומע כעונה גם בכה"ג, א"כ בצירוף מה שמברך בעצמו ומה ששומע, נוסח הברכה תהי' "המוציא על – לחם נטילת – מן ידים".

שמו"ת בזמן קרה"ת – גדר מצות קרה"ת הוא בשמיעה ולא בקריאה

אבל לכאורה יש להקשות ע"ז, מהא דנפסק בשו"ע בהל' קרה"ת (סי' קמ"ו ס"ב), דלקרות שמו"ת בשעת קרה"ת שרי, והסביר המ"ב (סק"א) דאע"פ שאינו קורא ממש בפסוק שהש"צ קורא, מ"מ שרי כיון שהוא מעין מה שקורא הש"צ, וצ"ל דשאני התם שאינו חייב בקריאת התורה אלא בשמיעת קרה"ת, והרי הוא שומע, והכי מבואר בשו"ת מהר"י ברונא (סי' ק"ג) שדן במי ששומע קרה"ת מהבעל קורא בביהכ"ס, האם יוצא בזה פעם אחת ידי מקרא של שמו"ת, ושוב לא יצטרך לקרות שמו"ת, אלא מקרא פעם אחת, והשיב דלא יצא משום "דלא קיימא בביהכ"ס רק לשמיעה ולא לקריאה", והכי גם מבואר באג"מ (או"ח ח"ב סי' ע"ב) דאין קרה"ת כמו קריאת המגילה וברהמ"ז, דהתם השומעים י"ח מדין שומע כעונה, משא"כ בקרה"ת, דהמצוה היא רק השמיעה ולא הקריאה, ואדרבה אם הי' קורא בעצמו כל הפרשה לא הי' יוצא, דהא צריך דווקא מספר קרואים חלוקים, ונמצא שבקרה"ת עיקר הדין אינו בגדר שומע כעונה שיהי' עונה, אלא דווקא שישמע איך שמספר אנשים קורין בתורה, ואם באמת הי' חייב בקרה"ת (ולא רק בשמיעה) וגם בשמו"ת, הרי זה דומה לברכת ענט"י והמוציא דא"א לברכס ביחד, אבל כיון שאינו חייב אלא בשמיעת קרה"ת, אמירת שמו"ת אינה סתירה (הגם שמבואר במ"ב סי' רפ"ה סק"ד שהמ"א וגר"א חולקים על השו"ע וס"ל דכיון שכולם צריכים לשמוע הקריאה מהבעל קורא, אין לקרוא שמו"ת בזמן קרה"ת, ומ"מ כ' המ"ב דיש להקל אם הוא קורא מלה במלה בלחש יחד עם הבעל קורא).

מחלוקת רש"י ור"י ור"ת בגדר שומע כעונה

אלא דלכאורה דברי השעה"צ בהל' נט"י תלויים במחלוקת רש"י - ור"י ור"ת, אם שומע כעונה נחשב כעונה ממש, דהרי רש"י בסוכה (ל"ח): כ' בשם הבה"ג, דכשמתפללין בציבור והש"צ אומר קדושה או יהא שמיה רבא, ישתקו בתפילתן וישמעו בכוונה, והרי הן כעונין, וכשיגמור הקדושה יחזרו לתפילתן, אבל תוס' בברכות (כ"א): הביא בשם הר"י ור"ת שאמרו דאדרבה אי שומע כעונה, הוי הפסק אם שותק, ותי' דמ"מ נהגו העם לשתוק ולשמוע, וגדול המנהג. הרי מבואר דלרש"י שומע כעונה לא נחשב כמדבר ממש, ואילו לר"י ור"ת הוי כדיבור ממש ונחשב כהפסק (אבל ע' בריטבי"א שם שכי' בשם ר"ח, וכן מבואר בתר"י, דמה ששומע כעונה הוי הפסק, היינו דווקא בדברים אחרים, אבל בשבחו של מקום אינו נחשב כהפסק בתפלה, ולכן שרי להפסיק לשמוע קדושה, ולפ"ז אין הוכחה שרש"י חולק על ר"י ור"ת במקום אחר).

מחלוקת הצ"ח ורע"א במי שמסופק אם בירך, אי יכוון לצאת בברכת חבירו

ולפ"ז נסתפק הצ"ח בברכות (כ"א):, במי שמסופק אם בירך ברכה שמחוייב לברכה, אי רשאי לשמעה מחבירו בשעה שמברך ולכוון לצאת מדין שומע כעונה, דלפי ר"י ור"ת שנחשב כעונה ממש, לכאורה אסור לכוון לצאת דשמא כבר בירך הברכה, וא"כ בשמיעתו אפשר הוא מברך ברכה לבטלה, ומסקנתו היא דכמו שתוס' כתבו על מה שנהגו לשתוק ולשמוע בשמו"ע, גדול המנהג, א"כ הי"ה לגבי ספק זה ג"כ נאמר דגדול המנהג, שיכוון לצאת בברכת חבירו כשהוא מסופק אם בירך.

אבל רע"א (או"ח סוסי' ק"ד) הביא את דברי הצ"ח, והוסיף שיכוון בדרך תנאי, דאם הוא מחוייב בברכה הוא רוצה לצאת מדין שומע כעונה, ואם אינו מחוייב בברכה, אינו רוצה להיות בגדר שומע כעונה, רק שומע לבד, ולא יעבור על ברכה לבטלה. אבל הק' ע"ע מהמ"א (סי' קע"ד סקט"ו שנפסק להלכה במ"ב שם סקל"ח) שכתב דכיון שיש ספק אם צריך לברך על משקין בתוך הסעודה, יתן לאחר שאינו אוכל, שיברך ויכוון לפוטרו, ומשמע מהמ"א דהיינו אפילו בלא תנאי, ורע"א לא תירץ קושי' זו.

המתפלל שמו"ע ושומע הבדלה

והנה יש עוד נ"מ בשאלה זו: בישיבות שמבדילים בבהמ"ד אחרי תפלת מעריב במוצש"ק, ובדרך כלל יש בחורים שעדיין מתפללים שמו"ע כאשר המבדיל עושה הבדלה עבור כל בני הישיבה, ויש להסתפק אם ראוי להפסיק באמצע שמו"ע כדי לשמוע הבדלה, ואת"ל דאינו ראוי לעשות כן, האם

נאמר שבדיעבד אם כוון לבו להבדלה יי"ח, או שמא נאמר דהשומע הבדלה באמצע שמו"ע אפילו בדיעבד לא יי"ח.

בשו"ת הר צבי (ח"א סי' נ"ט) דן בשאלה זו, וכתב דלפי ר"י ור"ת דס"ל ששומע כעונה נחשב כעונה ממש, בודאי אסור לכוון לצאת י"ח הבדלה באמצע התפלה, אבל לשיטת רש"י בסוכה דלכתחילה מותר לשתוק לשמוע קדיש וקדושה, ה"ה כאן, והרי בשו"ע (סי' ק"ד ס"ח) נפסק כשיטת רש"י שישתוק באמצע שמו"ע ויכוון למה שאומר הש"צ. אבל ההר צבי חזר בו מסברא זו, וכי דמה שהשו"ע פסק כן, היינו רק בקדיש וקדושה ששם אין מקום לומר שיש להחמיר כר"י ור"ת, כיון דחומרא זו היא קולא שיפסיד בזה עניית הקדושה, והרי הוא מחוייב לשמוע הקדושה, משא"כ בענין הבדלה שאינה מצוה עוברת משום שיכול לשמעה יותר מאוחר, וגם אינו מחוייב לשמוע ולצאת דווקא בהבדלה זו, א"כ י"ל דגם לפי השו"ע לכתחילה אין לו לשתוק לשמוע ולכוון לצאת י"ח בהבדלה. וכן מביאים שמרן החזו"א זצ"ל (שלמי תודה פורים עמוד קפ"ט) **פסק דאם שתק באמצע תפלתו ושמע הבדלה, בדיעבד יי"ח הבדלה, אבל לכתחילה לא יעשה כן** דיש לחוש לסברת ר"י ור"ת דסברי שהשמיעה הוי הפסק באמצע תפלת שמו"ע.

מרן הגרשז"א זצ"ל (שש"כ פרק סי' הערה מ"ו) הוסיף ע"ז, דאע"פ דלכתחילה אין לו לכוון לצאת הבדלה, מ"מ בדיעבד אם כוון לצאת יצא, אבל רק בין ברכה לברכה, ויש מקום לומר שאם כוון לצאת באמצע הברכה גרע טפי, דכיון שחייב הבדלה חמור יותר מקדיש וקדושה, אפשר דחשיב כהפסק באמצע הברכה. וכן פסק בשו"ת משנה הלכות (ח"ו סי' ס"ד), דלכתחילה לא יי"ח הבדלה באמצע שמו"ע, אלא יבדיל בעצמו, ומ"מ בדיעבד יצא, ולכאורה לפי מה שהבאנו בשם הריטב"א ותרי"י, גם רש"י ס"ל דהבדלה נחשבת כהפסק, ורק בשבחו של מקום כגון קדיש וקדושה לא נחשב כהפסק, אלא דיש לדון אי הבדלה נחשבת כשבחו של מקום ולא תחשב כהפסק.

צורת החזקת הס"ת בהוצאה והכנסה

מנהג העולם, כשמוליכים הס"ת מהארון הקודש לבימה לקרה"ת, וכן כשמחזירים אותו לארה"ק, מחזיקים אותו כשגב הספר כלפי הש"ץ הנושא, ומקום הכתב לפניו (וכ"כ בהגהות יעבי"ץ לסידור שער השמים עמוד קס"ג), ובשו"ת מנחת יחיאל (להג"ר אלטר יחיאל נבנצאל זצ"ל, נדפס בשנת תרצ"ו - ח"ב סי' פ"ה) הסביר, דכמו שהס"ת מונח בתוך הארון הקודש כשפניו כלפי הציבור, כדי שמיד בפתיחתו מתגלה הארת הכתוב בתורה לחוץ אל כל הקהל, כמו"כ צריך להיות בזמן הולכתו מהארון הקודש והחזרתו לשם. עוד הוסיף, שהארת התורה נמשכת אל הציבור מהצד שעומד להיפתח, ולכן ראוי שדווקא צד זה יהיה פונה כלפי הציבור.

אבל מרן החזו"א זצ"ל החזיקו להיפך, כשמקום הכתב היה כלפי הש"ץ וגבו כלפי העם (דינים והנהגות פ"ו ס"ז), ומעשה שהיה שמרן החזו"א זצ"ל היפך הס"ת ביד האוחזו כדי שיהיה צד הכתב כלפי האוחזו (ארחות רבינו ח"ג עמוד ר"ד), והיינו כעין המבואר במ"ב (סי' קמ"ז סקט"ז) לגבי גלילה, שכתב דכיון שהוא עוסק בס"ת, כבוד התורה הוא להיות הכתב נגד פניו.

האם צריך להקפיד לקרא הפטרה מנביא שלם כשאין קורין מנביא על קלף

כ' המ"ב (סי' רפ"ד סק"א) שאם אין הפטרה כתובה על קלף, שיטת המ"א וא"ר דצריך לקרא הפטרה מתוך נביא שלם הנדפס (פי' נביא שלם וא"צ תנ"ך שלם – ע' שעה"צ סק"ב, ואדרבה במקור הדברים בא"ר שם סק"ג מבואר שצריך דווקא כל נביא לעצמו, ולא כל הנביאים או התנ"ך יחד), ולא מתוך הפטרה לבד הנדפסת בחומש (צע"ק ממשי"כ המ"ב סי' קמ"ד סק"ו שכל הפטרות כתובים בזמננו בקונטרס בפני עצמן ובחומשינו), ומ"מ אם אין להם רק הפטרה הנדפסת בחומש, יש לסמוך להקל כדי שלא לבטל קריאת הפטרה. אבל שיטת מרן החזו"א זצ"ל (או"ח סי' ס' סק"א) היא, שאם אין נביא כתוב כדינו ע"ג קלף, אין חילוק בין נביא שלם הנדפס לבין הפטרה הנדפסת לבד בחומש (דינים והנהגות פ"ב ס"ח).

אבל יש להעיר, שבשו"ת שבט הלוי (ח"ב סי' קמ"ג) ובשו"ת תשובות והנהגות (ח"א סי' קנ"ב) כ' שכל דברי המ"א הם בדפוס שבזמנו שדינו ככתיבה, שעשו צורת אותיות כעין חותמת והדפיסו בכח גברא, משא"כ בדפוס של היום שאינו נכתב ככתיבה במקום שצריך כתיבה, ואדרבה הכל נעשה כמעט מאליה ואינו עושה כלום בכתיבה, ממילא אין זה הדפוס שדיברו עליו המ"א וא"ר, דהם דיברו באופן שאין נ"מ בין אם דוחק העט על הנייר, או שדוחק הנייר על האותיות של עופרת, דזה היה הדפוס של ימים קדמונים, משא"כ בדפוס של היום שאינו מעשה כתיבה כלל, א"כ גם כשקורין במה שנדפס צריך סברת עת לעשות לה' כדי להתירו, וממילא יש להקל לקרא מחומשים ג"כ מה"ט, וסגי בהכי שלא תחשב כקריאה בע"פ.

בשו"ת תשובות והנהגות שם (בד"ה כ"ז למג"א) הביא, ששמע על מרן החזו"א זצ"ל, דלפני שהשיג נביא כתוב בכתב אשורית ובקלף, לא דקדק בכלל לקרא מנביא שלם, אלא קראו מחומש, משום שספר נביא מודפס לא עדיף ממנו.

וביותר יש להוסיף מה שמביאים בשם מרן החזו"א זצ"ל (ע' מעשה איש ח"ד עמוד קכ"ד), דגם לפי המ"א שכתב שיש לקרא ההפטרה מנביא שלם, אין לקרא ההפטרה בספרי דפוס של זמנינו משום שאינם מודפסים בהמשך אחד זה לצד זה, אלא בדפים זה אחר זה, דהסכמת העולם שאם מדפדים דף, אז דף השני הוא ההמשך של הדף הקודם, אע"פ שבמציאות אינן סמוכין זה לזה כמו בס"ת שהעמודים כתובים זה על ידי זה.

מחלוקת הפוסקים אם יש להמתין להביא הנביא מביהכנ"ס אחר

בשו"ת שלמת חיים (סי' רס"ה ובנדמ"ח סי' רנ"ב) פסק, אם הצבור רוצים לנהוג כמנהגם ולקרא את ההפטרה מנביא שכתוב בקלף, הם מוחלים על הטירחא דצבורא במה שיצטרכו להמתין עד שיביאו הנביא מביהכנ"ס אחר, ואין זה דומה לטירחא דציבורא של כלל ישראל בעזרה ביוהכ"פ שהתירו לכה"ג לקרא בע"פ (ע' יומא ע.). אבל בשו"ת זכר יהוסף (ח"א סי' ל"ו) פסק שלא ימתינו, אלא יפטירו מנביא שלם שנדפס, כדי למנוע טירחא דצבורא.

עוד הוסיף בשו"ת זכר יהוסף, דאין להמתין בקריאת ההפטרה עד אחרי מוסף כדי למנוע טירחא דציבורא, דהרי מבואר בט"ז (סי' רפ"ד סק"א) שבזה"ז שקורין ההפטרה אע"פ שבטלה הגזירה וקורין בתורה, יש חיוב על הקורא ההפטרה גם לעלות למפטיר ולקרא בתורה ולברך עליה תחילה, כדי שידעו שהתורה יותר חשובה מהנביא, וא"כ א"א להפריד הקריאות זמ"ז. עוד הוסיף, כיון שכבר הגיע הזמן של קריאת ההפטרה, שיהוי מצוה לא משהינן עד אחרי מוסף. עוד הוסיף, אע"פ דכל עיקר קריאת ההפטרה היא משום עת לעשות לה', וא"כ כשיש נביא אסור לקרא שלא מן הנביא, מ"מ צריך לומר דאם המצב הוא שצריך להמתין, הרי זה נחשב כליכא נביא, דומיא למה שפרש"י בגיטין דאין אפשרות לכל ציבור לכתוב לעצמן נביא שלם. ובכל זאת סיים שם, דאין חשש אם הציבור ירצו להחמיר אחרי מוסף לקרא מהנביא בלי ברכה, ולהיות מן המהדרין.

שיעור זמן של טירחא דצבורא

אלא דיש להסתפק מהו השיעור של זמן שנחשב כטירחא דצבורא. לכאורה יש להוכיח מרש"י בברכות (י"ב: ד"ה ולימא) דשיעור המתנת אמירת פסוק אחד כבר אינה נחשבת כטירחא דצבורא, דשנינו בגמ' שם בקשו לקבוע פ' בלק בק"ש, ומפני מה לא קבעוה, משום טורח צבור, והק' הגמ' למה רצו חז"ל לקבוע פ' בלק בק"ש, אם הטעם הוא משום דכתיב בה האי קרא "כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו", א"כ לימא האי קרא ותו לא, ופרש"י דבזה ליכא טירחא דצבורא.

מאידך גיסא יש להוכיח דשיעור קריאת ג' פסוקים נחשבת כטירחא דציבורא, דהרי שנינו במתני' במגילה (כ"א.) בשני ובחמישי בשבת, ובשבת במנחה קורין שלשה, אין פוחתין מהם ואין מוסיפין עליהן, והסביר רש"י (ד"ה ואין מוסיפין) למה אין מוסיפין על שלש עולים, וז"ל שלא יקשה לצבור מפני שהן ימי מלאכה, ושבת במנחה - סמוך לחשיכה הוא, שהרי כל היום היו רגילים לדרוש עכ"ל. וע' במאירי

שפ"י דשבת במנחה הוא סמוך לערב שכבר עמדו שם רובו של יום בקדושה, בין תפלה ותורה ודרשה, ויש בהארכתם טורח גדול. הרי מבואר דהוספת עלי"י אחת שקורין בו ג' פסוקים כבר נחשבת כ"טורח גדול", אלא דאפשר יש לחלק, דשאני התם שכבר עמדו יום שלם בתורה ועבודה, ולכן שיעור של ג' פסוקים נחשב כטורח גדול, אבל באופן שלא עמדו יום שלם בתורה ועבודה, אפשר שיעור קטן כזה של ג' פסוקים אינו נחשב כטורח גדול.

ובכל זאת מצאנו שיעור טירחא דצבורא הרבה יותר קטן מזה, דהרי נחלקו ר"מ ור"י במגילה (ל"ב). אם העולה לתורה מברך כשהס"ת פתוח, ונפסק בשו"ע (סי' קל"ט ס"ד) שהעולה לתורה מברך ברכה ראשונה על הקרה"ת כאשר הס"ת פתוח, ואין לחוש שמא יאמרו שהברכות כתובות בס"ת, דהכל יודעים שאין הברכות כתובות שם, ודווקא בברכה ראשונה שיש טירחא דצבורא אם יסגור הס"ת ויברך, ויצטרכו להמתין עד שיחזור ויפתח הס"ת, אבל בברכה אחרונה, סוגר הס"ת לפני שמברך (ע"ש בב"י וב"ח וגר"א ומ"ב סק"י). הרי מבואר דשיעור פתיחת הס"ת אחרי הברכה הראשונה ג"כ נחשב כטירחא דצבורא.

הרי דשיעור טירחא דצבורא הוא זמן קצר מאד, ובכל זאת אם יש דבר של חובה, כגון לקרא ב' פרשיות, ואין להם רק ס"ת אחד, אין קורין הפרשה השני' בע"פ, אלא גוללין הס"ת בצבור. והנה מביאים בשם מרן הגרשז"א זצ"ל (הליכות שלמה – תפלה פי"ב סל"א), דמותר להתעכב אפילו זמן מרובה עד שיביאו ספר נביאים הכתוב על קלף לקרוא ההפטרה ממנו, אף שיש בזה טורח הציבור, וכן נהגו בירושלים מקדמת דנא, אבל לא הסביר כמה זה "זמן מרובה" וצ"ע. אבל שמעתי ממו"ר הגר"י זילברשטיין שליט"א בשם מרן הגריש"א זצ"ל, שבצבור של בני תורה שנהגו לקרא את ההפטרה מהנביא שנכתב בקלף, הוא בגדר קבלו עליהו (ועי' מה שהאריך בזה בטוטי"ד בשו"ת ישא יוסף ח"א סי' ס', והביא בשם מרן הגריש"א זצ"ל, דמש"כ בשו"ת זכר יהוסף שלא ימתינו, היינו משום שבימיו נביא הכתוב בקלף לא היה מצוי, משא"כ בימנו הוי כקבלו עליהו ולכן חייבים להמתין כדי לקרוא מתוך הקלף), ומ"מ אם הם צריכים להמתין לקריאת ההפטרה מתוך הקלף עד שיביאו נביא מביהכנ"ס אחר, יש להם להמתין עד רבע שעה (ויש להסתפק אם מרן הגרשז"א זצ"ל ג"כ ס"ל הכי).

פתיחת קשר בשבת לצורך קרה"ת

הגולל את הס"ת במנחה בשבת, צריך לזהר שלא לעשות עניבה ע"ג קשר, וה"ה בגלילת הס"ת בשחרית בשבת אם לא יקראו בו באותו היום, ויש שכתבו לימוד זכות על המקילים בזה, **ואם אירע שגללו את הס"ת בשבת בבוקר ונעשה קשר ע"ג קשר, פסק מרן החזו"א זצ"ל דמותר להתירו ע"מ לקרוא בו במנחה**, אב"א לפמש"כ המ"ב (סי' ש"ז סקכ"ג) בשם הח"א, שאם דרכו לעשות עניבה ובלא כוונה נקשר, דינו כקשר שעשוי להתיר בכל יום, והחידוש הוא דאע"פ שהוא קשר ע"ג קשר מ"מ מותר להתירו, והסביר החזו"א (סי' נ"ב סק"י) דכוונתו אפילו אם נעשה בעש"ק ודעתו להניחו עד שבת הבאה, מ"מ כיון שנעשה שלא לדעת ולא ניחא ליה, אין זה קשר של קיימא, ואב"א משום שהתרת הקשר היא לצורך מצוה, ונפסק בשו"ע (סי' ש"ז ס"א) דיש להקל בקשר מדרבנן לצורך מצוה.

קרה"ת במנחה בשבת או סעודה שלישית

מעשה שהיה במי שהתפלל מנחה מאוחר בש"ק, והיה לו אפשרות לשמוע קרה"ת או לאכול סעודה שלישית לפני השקיעה, **ופסק מרן החזו"א זצ"ל שיעדיף סעודה שלישית לפני השקיעה על קרה"ת** (דינים והנהגות פי"א ס"ב).

אין לסמוך על מחילת הכהן כדי להעלות ישראל במקום כהן

כ' בשו"ע (סי' קל"ה ס"ג) כהן קורא בתורה ראשון ואחריו לוי, וכ' המ"ב (סק"ט) שאין הכהן והלוי יכולים למחול כדי שלא יבוא הדבר לידי מחלוקת, ואמנם במקום הצורך כשיש כמה חיובים, יש שנהגו לבקש מהכהנים למחול ולצאת מביהכנ"ס עד שהראשון התחיל את ברכתו (ואכמ"ל ב"מנהג" זה), אבל מרן

החזו"א זצ"ל לא היה ניחא ליה בזה, ומעשה שהיה בביהכנ"ס שהיה שם רק כהן אחד, והיה עולה תמיד לכהן, ושאלו את מרן החזו"א זצ"ל אם רשאים לפעמים לבקשו לצאת קודם הברכה כדי לקרוא לאחר במקומו, ולא היה ניחא ליה, והשיב "א שיינער וקדשתו" (דינים והנהגות פ"ו ס"י).